

BİR BİLİM ADAMININ ROMANI

Oğuz Atay

Oyku

Bir Bilimadamının Romani “hocaların hocası” ve “deha” olarak bilinen İstanbul Teknik Üniversitesi'nin efsanevi hocası, Tübitak Araştırma Kurumunun kurucularından, İstanbul Teknik Üniversitesi Rektörlerinden Mustafa İnan adına yazılmış otobiyografik bir romandır.

Hüseyin Bey ile Rabia Hanım'ın ilk çocuğu olarak Adana'da dünyaya gelen Mustafa kız kıyafetleri, küpeler ile nazardan, gözden korkuyla büyümüş, üstüne titrenmiş bir çocuktur. Ne var ki, çok sıcak Adana gecelerinde, gözleri bağlı şekilde uyurken damdan düşer ve yaralanır. Mustafa'nın yaraları geçer, fakat bu düşte bünyesinde bir zayıflığa neden olur. Arkadaşları gibi koşup oynayamaz, en ufak aktivitelerde bile yorulur ve burnu kanar. Babası mütemadiyen “bu çocuk iflah olmaz artık” diyerek dolaşır. Mustafa iflah olur, fakat daima bu sarsıntının izlerini taşır.

Fransızların Adana'yı işgal ettikleri dönemde baba Hüseyin Bey, uzun süre Konya'da kalmak mecburiyetindedir. Bu sırada Rabia Hanım evde iyice yokluk ve sıkıntı halindedir. Artık yokluk dayanılmaz hale geldiğinde, aile babalarını bulmak için Konya'ya kaçar. Binbir güçlükte baba Hüseyin Bey'i bulurlar.

Bir dönem sonra aile tekrar Adana'ya döner. İşgal yıllarındaki yokluk hala devam etmektedir. Evde geçim sıkıntısı büyüktür. Mustafa okula başlar, ancak hiç kitabı yoktur. Akşamları ise erkenden yatar, hiç ders çalışmaz. Erkenden sadece okula gider. Aile çok sonra Mustafa'nın kitabı olmadığı için erkenden okula gittiğini ve bulduğu kitaplardan ailesine yük olmamak için ders çalıştığını öğrenir.

Mustafa bir süre sonra leylî meccani okumaya başlar. Okulda ağırbaşlı, ciddi karakteriyle herkes tarafından beğenilir. Ancak, Mustafa, zayıf bünyesinden ötürü hiçbir zaman onlarla bilfiil, yoğun bir şekilde oyun oynayamaz. Okul hayatı çok renkli geçer, Mustafa için herkes artık “deha” demektedir. O, tüm dersleri arkadaşlarına hocalarından daha başarılı anlatır. Kimin, neyi, ne şekilde daha iyi anlayacağını analiz eder. Tüm sınıfının derste başarılı olmasını sağlar.

Üniversite eğitimi için Mühendis Mektebine girer. Birçok derste başarılı olduğundan dolayı arzu edenlere ücretli ders te verir, aile geçimlerine katkı sağlar. Üstelik bu dönemde Hüseyin Bey hastalanmış ve ölmüştür. Ancak, Mustafa hemen okulu bitirip öğretmenliğe devam etmek, bu şekilde maaşa geçmek ve okulu iki sene daha uzatıp mühendis olmak arasında sıkışır. En sonunda, çevresindekilerin de telkinleriyle mühendis mektebine devam eder.

Mustafa ücretli ders verirken müzeler müdürünün kızına da ders vermeye başlar. Erenköy'de güzel bir evde ders verir, fakat aile Mustafa'yı kısa zamanda ailenin bir mensubu olarak kabul eder. Bazı geceler yatılı bile kalır. Burada yeni, refah içinde yaşayan farklı bir hayat ile tanışır. Bir zaman sonra ailenin kızı Jale ile mektuplaşmalar ve yakınlaşma başlar.

Okul bittikten sonra Mustafa akademik çalışmalarına devam eder, Türkiye'den yurtdışında ilk doktorayı yapan insan olur. Mustafa ve Jale evlenir. Karı koca mütemadiyen çalışırlar, fakat ekonomik açıdan hiçbir zaman orta halli denilecek seviyede bile yaşayamazlar. Bu sırada oğulları Hüseyin dünyaya gelir.

Yoğun çalışma ortamı, Mustafa'nın kendine bilime verışı, düzenli tabiatına karşı alkol ve sigaraya karşı zayıflığı zaten küçüklüğünden itibaren sağlığı yerinde olmayan Mustafa İnan'ı iyice güçsüz bırakır, çeşitli hastalıklarla mücadele eder. Kendini iyi hissettiğinde de hem çok sevdiği hocalık vazifesine, hem de rektörlük makamına devam eder. Tübitak gibi önemli kurumları açar. O'na göre Türkiye'de çok Mustafa İnanlar vardır. Dört yaşında damdan düşüp ölseydi, Mustafa İnan olmayacaktı, ne yazık ki daha birçok Mustafalar imkansızlıklar neticesinde hayatını kaybetmişlerdi ve bilime katkı sağlayamamışlardı.

Hastalıklarla mücadeleler esnasında karısı Jale, Avrupa'da tedaviye devam etmeyi önerir, fakat Mustafa bu düşüncenin Türk doktorlara ayıp olacağını söyleyerek reddeder. Binbir güçlüklerle ve

küçük yalanlarla Mustafa İnan'ı yurtdışına götürürler. Buradaki mücadelenin ardından hayatını kaybeder.

Mustafa İnan matematik, mühendislik gibi bilim dallarında ülkeye önemli hizmetlerde bulundu. İlk semineri düzenleyen hoca O oldu. Türk akademik hayatının temellerini attı.

Tema

İnanç Tüm imkansızlıklara karşı başarabileceğine, kalıplarını yıkabileceğine inanan insanlar her saim başarılı olur.

Düzenlilik Bir kişi akademik veya iş hayatı ne kadar yoğun olsa da, düzenli olduktan sonra sosyal hayatını da dengeli şekilde yaşar.

Milliyetçilik, Sorumluluk Duygusu Kişilerin devletin kendilerine verdiği imkanları en iyi şekilde değerlendirerek akabinde devletlerine hizmet etmeleri oldukça önemlidir.

Kişiler

Mustafa İnan Anadolu'da fakir bir ailenin ilk çocuğu olarak dünyaya gelmiştir. Aile çocuklarına oldukça düşkündür. Mustafa dört yaşında damdan düşer ve yaralanır. Bu hadiseden sonra hiçbir zaman fiziksel olarak yorucu aktivitelerde bulunamaz, hep zayıf bünyeli bir insan olarak kalır. Mustafa okullarını leylî meccani olarak bitirir, ailesine yük olmamak için elinden geleni yapar. Okul sıralarında parlak zekası ve dehası herkesin dikkatini çeker. Her zaman arkadaşlarına o ders anlatır. Aynı zamanda sosyal bir insandır, müziğe, edebiyata yakın ilgi duyar. Okul bittiğinde Jale Hanım ile evlenir, bir süre sonra oğulları Hüseyin dünyaya gelir. Mustafa, Türkiye'de ilk doktora yapan kişi olmuştur. Avrupa'da öğrendiği ilmi bilgilerin tümünü ülkesinde icra eder. Akademik hayata birçok yenilik getirir. Hayatı boyunca çok çalışır ve önemli mertebelere gelir ama daima ekonomik sıkıntılarla boğuşur, ölmeye çok kısa bir süre evvel bir daire sahibi olur. Mustafa elli altı yaşında hayata veda eder.

Jale İnan Mustafa İnan'ın arkeoloji profesörü karısıdır. Kendisinin de önemli bir akademik hayatı olmasına rağmen daima eşinin arkasında yer alır, önceliği eşidir.

Hüseyin İnan(oğlu) Mustafa İnan'ın babasının adını verdiği oğludur. Lise yıllarında babasını kaybeder.

Hüseyin İnan(babası) Malatya'nın eşraf ailelerinden gelmekteydi, ataları zamanında Malatya'da valilik yapmıştı. Hüseyin İnan, ailesine göre çok açık fikirli bir adamdı, büyükleri kendisine yoğun olarak baskı yapmaya başlayınca, İstanbul'daki askerliğinin ardından bir daha Malatya'ya dönmez. Adana çevresinde hayatını sürdürür. İstanbul'da öğrendiği posta, telsiz işlerinde, akabinde, seyyar postacılık işlerinde çalışır. Oğlu Mustafa'ya her zaman "bu çocuk adam olmaz" demiş. Oğlunun da ne kadar başarılı bir bilim adamı olduğunu göremeden vefat etmiş.

Rabia İnan Mustafa'nın annesidir. Oğluna düşkün, çilekeş bir kadındır. Ancak, ileri görüşlü, aydın bir kadındır, sadece oğullarının değil, kızlarının da iyi bir tahsil alması arzusundaydı.

Emine Mustafa'nın kardeşidir, erkenden evlenerek evden ayrılır.

Zübeyde Mustafa'nın kardeşi.

Güzide Mustafa'nın kardeşi.

Mehmet Mustafa'nın kardeşidir, O da profesör olmuştur.

Sami Mustafa'nın kardeşi.

Esin İnan Mustafa Hoca'nın eski asistanıdır, daha sonraları Mustafa Hoca'nın oğlu Hüseyin ile evlenmiştir.

Cahit Arf Türkiye'nin ileri gelen matematik hocalarındandır. Mustafa'nın çok yakın dostudur.

Bekir Tekinalp Mustafa İnan'ın Teknik Üniversite'den öğretim görevlisi arkadaşı.

İlhan Kayan Mustafa İnan'ın Teknik Üniversite'den öğretim görevlisi arkadaşı.

Günay Özmen Mustafa İnan'ın eski öğrencilerinden static profesördür, özellikle Mustafa İnan'ın üniversitelere getirdiği ve yerleştirdiği 'seminer'lerden çok şey öğrendiğini belirtir.

Şenol Utku Mustafa Hoca'nın Amerika'da hocalık yapan öğrencisidir.

Seniha Müridoğlu Mustafa'nın ortaokuldan sınıf arkadaşı.

Ekrem Beyazıt Mustafa'nın doktor arkadaşıdır.

Namık Mustafa'nın yakın arkadaşıdır.

Aziz Ogan Müzeler müdürüdür, Jale Hanım'ın babasıdır.

Mengü Ogan Jale Hanım'ın erkek kardeşidir, Mustafa İnan'ı ilk gördüğü zamandan itibaren sever ve benimser.

Türkan Ogan Jale Hanım'ın kız kardeşi.

Şevket Mustafa'nın yakın arkadaşıdır.

ANA KARAKTERLERkendi

Mustafa İnan (Açık)

Karakter Anadolu'da oldukça güç şartlar altında büyüyen, küçük yaşta ailesine yük olmamak adına yatılı okullara giden Mustafa İnan çok sorumluluk sahibi, vefalı bir adamdı. İlk olarak kendisini okutan devlete karşı kendini borçlu hissediyordu. O bakımdan hep daha iyi olmayı, milliyetçi karakterinden ötürü vatanını ilmi açıdan daha iyi mertebelere taşımak adına istiyordu. Tüm başarısının ardındaki en önemli nedenlerden biri her işi ciddiyetle, büyük bir düzen duygusuyla ve titizlikle yapmasıydı. Her daim yeniliklere açık bir insan oldu. Ancak, kendisini büyüten Anadolu topraklarını da unutmadı, belki bu sebepten şivesini hiçbir zaman modern hale getirmek istemedi. Mütevaziliğini ve mahcubiyetini korudu.

Aktiviteler Mustafa İnan'ın hayatı hiçbir zaman çok yoğun çalışma ortamlarında geçmedi. Çok parlak zekası sayesinde duyduğunu öğrendiğinden her zaman sosyal bir insan oldu. Arkadaşlarıyla zaman geçirmeyi sevdi, rutin olarak onlarla birahaneye içki içmeye ve sohbet etmeye giderdi. Edebiyat ve müzik ise Mustafa'nın hayatında çok önemliydi. O, müziğin, şiirin ve edebiyatın içindeki matematiği de çözümlenmişti. Özellikle, çocuk yaşlarından itibaren Divan Edebiyatıyla ilgilenir, yolda yürürken bile kendi kendine şiirler mırıldanırdı.

ÖRNEK ANILAR

Yenilikçi Yurtdışında bir Türk olarak ilk doktorayı yapan Mustafa İnan, İsviçre Zürih Teknik Üniversitesi'nde group başarılı bulduğu her şeyi, her yeniliği kendi ülkesine getirmek istiyordu. "Burada laboratuvar filan yoktu, herkese bir oda bile yoktu. Adı değişmişti, ama mühendis mektebiydi henüz burası. Oysa Mustafa İnan yeni bir hava getirmek istiyordu: mektebin Teknik Üniversite olmasını istiyordu, kürsüler kurulsun, araştırmalar yapılsın istiyordu. Öğretim üyeleri de araştırma işine alışmalıydı. O zamanlar Mustafa belki 'ekol' ün ne olduğunu pek iyi bilmiyordu ama belki de ilk 'ekol'ünü küçük mekanik odasında asistanlarıyla beraber kurdu, Bekir Tekinalp ve İlhan Kayan'a araştırma yapmanın önemini aşıladı. Bir yandan da üniversitede ilk seminerleri düzenlemeye başladı. Ve üniversite de ilk doktora yaptıran hoca oldu sonra."

Heyecanlı Mustafa İnan'ı başarılı yapan en temel unsurlardan biri; O'nun her şeye karşı olan heyecan duygusuydu. Taşralı, fakir bir aile çocuğu olan Mustafa, her yeni fikre ve oluşuma heyecan ile yaklaşırdı. Yakın bir arkadaşı Mustafa İnan'ı anlatırken "İşte bu heyecanı ve sevinci sana anlatabilsem" diyordu, bilmeyenlerin zihninde Mustafa İnan'ı çizebilmek için.

Düzenli Orta halli bir ailede güçlükle, akabinde leyli mecalli olarak yetişen Mustafa, düzenli olmanın, insane hayatına getirdiği olumlu etkilerin farkındaydı. "Mustafa bu karışıklıktan korkardı. Jale Hanım da çamaşır günleri Mustafa'nın eve hiç uğramadığından söz eder. Belki de bütün hayatınca uyguladığı 'düzenli yaşama' ilkesini, küçük yaşta onu ürküten bu karışık düzene karşı bir tepki olarak benimsemişti"

Mütevazî Anadolu'da yetişmiş, Türkçe'yi şiveli konuşan ancak ardından başarılı bir bilim adamı olan Mustafa, hayatının her döneminde oldukça mütevazî bir karaktere sahipti. "Çocukluğunun ilk yıllarında bile uslu, akıllı bir 'Mustafa Bey'miş. 'Yeni bir elbise alınınca da pek sevinmezdi Mustafa ağabeyim. Gösterişi sevmeydi,' Takım elbise alınınca bir süre giymekten çekinirmiş; sonra da ceketini, pantolonunu ayrı ayrı giymiş."

Meraklı Mustafa'nın başarısının temel nedenlerinden biri de O'nun bitmek tükenmek bilmeyen merakıydı. "Okullar tatil olunca Mustafa'yı, geleceğin ünlü mekanikçisini, belki biraz adam olur diye bir kuyumcunun yanına çirak olarak verdiler. Allaha bu çocukta her şeye karşı merak vardı: Kuyumculuğu da kısa zamanda kavradı"

Ağırbaşlı/Ciddî Öğrencilik yıllarından itibaren Mustafa'nın ağırbaşlı, saygın karakteri dikkat çekiyordu. "Mustafa İnan'ın öğretmenliğe ne zaman başladığını belirtmek zordur. Onun 'eşsiz hocalığı' belki de ortaokula gittiği yıllarda başlamıştı. Öğrendiklerini hemen arkadaşlarına anlatıyordu, içinden öyle geliyordu. Bu işten heyecan duyuyordu. Arkadaşları arasında önce ağırbaşlılığı ile bir saygı uyandırdı." Mustafa'nın ciddiyeti ve ağırbaşlılığı arkadaşları arasında da faydalı oluyordu. "Ciddiliği, öğrenci arkadaşlarını da etkiliyordu. Tahtaya kalkınca bir hoca gibi davranıyordu, çünkü öyle hissediyordu. Demek hocalık daha o zamanlarda bile yakışıyordu Mustafa İnan'a"

İleri Görüşlü Mustafa her şeye geniş bir ufuk ile bakardı. Bu düşünceyi hem kendi yaşamında, hem de derslerini anlatırken uygulardı. " 'Şimdi bu kanunu arza tatbik edeli' dedi Mustafa İnan, yani şu bizim küçük dünyamıza. Meselelere yukardan bakmayı bildikten sonra dünya gibi gezegenler insane çok küçük görünür."

Bilge Mustafa İnan'ın müthiş öğretme yeteneğinin altında, ondaki bilgelik yatıyordu. "Herkesin dostu Mustafa İnan nasıl öğretiyordu bu kadar insan? Önce onlarla dost oluyordu tabii. Öğretmeden önce onları öğreniyordu; nasıl öğretebileceğini hesaplıyordu. Sanki öğretmiyordu onlara, onlarla sohbet ediyormuş gibi yapıyordu. Onunla konuşanlar, hocadan bir şey öğrendiklerini çok sonra anlıyordu"

Ketum Mustafa'nın hayatı bebeklik yıllarından itibaren sıkıntılar, yokluklar içerisinde geçmişti. "Ketum bir insandı. Okul yıllarından çok sonra, İstanbul'da görüştüğümüz günlerde de savaş yıllarında çektiklerinden hiç etmezdi" Diyerek anlatırdı Seniha Hanım, ortaokul arkadaşı Mustafa'yı.

Sorumluluk Sahibi Mustafa tahsilini çoğunlukla leyli meccani okuyarak, devlet desteğiyle bitirmişti. Fakat, okul yıllarında bile sorumluluk sahibi kişiliğini sergiler, devlete borcunu ödemeye çalışır, tüm arkadaşlarına ders çalıştırırdı. Mustafa aynı zamanda ailesine karşı da fazlaca sorumluluk üstlenmişti. "Mustafa İnan bir an önce hayata atılmalıydı. Bunun için de en kısa öğrenimi yapmalı. 'Bir an önce aileme bakmak zorundayım. Neyse ben de, Güzide de leyli meccani okuyoruz'" şeklinde düşünürdü. O'nun için en doğru yol maaşa hemen geçmek ve ailesini rahat ettirmekten geçiyordu.

Akıllı/Hesapçı Mustafa her şeyi kolaylıkla hesaplayabilen bir zekaya sahipti. Hastalanıp hastahane tedavi görünürken de, uykusu arasında " Dakikada kırk damla akıyor; yirmibeş damla bir santimetreküp ettiğine göre, bu gidişle gece yarısından önce taktığınız şişe biter. Nöbetçi hemşireye talimat vermezseniz, yarın doktordan iyi bir azar iştirsiniz" sözleriyle hemşireyi şaşırtıyordu.

Milliyetçi Mustafa'nın tüm okulları birincilikle bitirmesinin akabinde Zürih'de doktorasını yaparken, Zürih Üniversitesi'nde kalması teklif edildi. Ancak, Mustafa milliyetçi karakterinden dolayı böyle bir teklifi Kabul edemezdi." Mühendis Mektebinden diplomasını alınca doğru İsviçre'ye gitmişti; orada doktorasını yaptıktan sonra ona Zürih Üniversitesi'nde kalmasını teklif etmişlerdi. E.T.H. 'nın imkanları, Mühendis Mektebiyle ölçülemeyecek kadar genişti. Bunu kendi gözleriyle görmüştü. Orada kalsaydı, İsviçreli hocalarında inandığı gibi, dünyanın iki büyük mekanikçisi arasında yer alabilirdi. Fakat ülkesinin bundan ne yararı olacaktı?" Mustafa İsviçre'ye ilk gittiğinde de, hocalar kendisini genel bir imtihandan geçirmek istemişler ancak Mustafa "Benim mektebim, en az sizinkiler kadar kıymetli" diyerek razı olmamıştır. İsviçre'de bu tavır bir hayli milliyetçi bulunmuş ve ilk etapta Mustafa İnan'a doktora verilmesi istenmemiştir.

Geleneksel Mustafa İnan her ne kadar dünya çapında tanınan, en ileri gelen iki mekanikçisinden biri olsa da, geleneksel köklerine bağlı karakterdeydi. "Mustafa İnan iç dünyası ile Doğu'ya bağlıydı, bütünüyle bağlıydı. Lise yıllarında başlayan bir sevgiyle Divan Edebiyatına bağlıydı. Divan edebiyatının büyük geleneğine hayrandı. Geleneklerine bağlıydı Mustafa İnan. Geleneksiz olunca hiçbir yere varılabileceğine inanmıyordu. Türk kültüründe büyük bir gelenek içinde yer alacağına inanıyordu." Mustafa'nın geleneksel karakteri şivesini değiştirmek, İstanbul şivesine tam olarak uymak

istememesinde de belli oluyordu. “Yazın da askerlik kampına gidilmiş, Mustafa İnan, hiç değiştirmek istemediği Adana şivesiyle, molalarda fıkralar anlatmış.”

Vefalı Mustafa İnan doçentliğe eriştiğinde artık akademik olarak kendini herkese ispatlamıştı fakat o yıllar geçim derdinin bir hayli baskın olduğu, ekonominin bozuk olduğu yıllardı. Hem Mustafa Hoca hem de karısı Jale Hanım mütemadiyen çalışıyorlardı fakat hem Rabia Hanımların evinin kirasu, ikinci mevkii tramvaylarda yapılan mecburi yolculuklar, birkaç kilo odun ile ısıtılan ev, gramla alınan et Mustafa İnan’ı bir hayli yormuştu. Bu esnada kendisine müteahhitlik teklifi geldi, eniştesi Nedim Kozacıoğlu devlete tazminat ödeyecek ve Mustafa İnan ve ailesine artık daha refah bir hayat yaşamak imkanı olacaktı, bir müddet düşündükten sonra Mustafa İnan “Devlet beni daha iyi yetişmem için Avrupalara göndermiş. Gerçi eniştem tazminatı ödeyecek devlete; ama bu arada benim yetişmem için devletin beklediği yıllar ne olacak?” diyerek teklife sıcak bakmadı.

ANA KARAKTERLER

Jale İnan (Açık)

Karakter Deha Hoca olarak anılan Mustafa İnan’ın karısı olan Jale Hanım, fedakar, akıllı ve çok iyi niyetli bir kadındı. Kendi de çok tanılan bir hoca olmasına rağmen her zaman kendini önce eşine destek olmaya adanmıştı.

Aktiviteler Oldukça aydın ve sosyal bir aileden gelen Jale Hanım, birçok enstrümanın çalındığı bir evde büyümüşü. Müzikle gençliğinden beri zaman geçirirdi ancak evlendikten sonra tüm aktivitesini; evin rutin işleri, kendi akademik hayatının uğraşları arasında kaldı.

ÖRNEK ANILAR

İyi niyetli Akademik, ilmi alanda bir hayli başarılı olan Mustafa İnan, ev işlerinde, evin gündelik düzeninde hiç de yardımcı ve başarılı değildi. Üstelik evde işler istediği gibi gitmediğinde, arzu ettiği düzeni bulamadığında sinirleniyordu. Jale Hanım kısa süre sonra ‘koca’ Mustafa İnan’ın karakterini daha iyi anladı. “Jale Hanım bu gibi işlerde kocasının pek yararlı olmadığını ve yararlı olmadığını çok üzüldüğünü gördü sonunda ve onu böyle konularda bir daha rahatsız etmemeye karar verdi. Bundan böyle pratik sorunlarla kendisi ilgilenenecekti.”

Titiz/Çalışkan Mustafa Bey’in titiz ve düzenli karakteri ve istekleri eşi Jale Hanım’ın da çalışkan ve titiz yapısıyla birleşince evde uyum oluyordu. Jale Hanım her şeyi ustalıkla kurguluyor, Mustafa Bey’in isteklerini eksiksiz yerine getiriyordu. “ ‘Evde en küçük şeylere bile dikkat ederdi’ diyor Jale Hanım, “Çay bardağı daha önceden ısıtılmış olmalıdır, yumurta ve kızarmış ekmek öyle ayarlanmalıdır ki, ikisi de birlikte aynı sıcaklıkta sofraya getirilsin.”

Evhamlı Mustafa Hoca’nın sağlığına hiç dikkat etmemesi, mütemadiyen içki ve sigara içmesi eşi Jale Hanım’ı oldukça tedirgin ediyordu. “Jale Hanım da, kocası çok sigara içiyor, durmadan öksürüyor diye endişeleniyordu.”

Akıllı Jale Hanım kendince Mustafa Hoca’ya sigarayı bıraktırmak için bir plan kurdu. “Erkek çocuk doğurursam senden bir hediye istiyorum” diyerek fikrini dile getirmeye başladı “Benim istediğim hediye öyle paraya pula dayanmıyor bilakis..... Sigarayı bırakacaksın” sözleriyle eşine diretti. Mustafa Hoca, bir süre sigarayı bıraksada akabinde tekrar başladı.

Fedakar Evini her zaman düzenli görmek isteyen, en ufak tadilatı, hatta evde çamaşır yıkanması esnasında meydana gelen dağınıklığı bile görmek istemeyen Mustafa Hoca’nın en büyük destekçisi fedakar eşi Jale Hanım’dı. Mustafa Hoca, hiçbir zaman otomobil kullanmak istemedi, ev içi işlerle ilgilenmedi. Jale Hanım ise tüm bu uğraşlardan yüksünmedi. “Gerçekten Mustafa’yı böyle işlerle yormazdım; taşınma, boya, badana, tamir gibi işleri ona sezdirmeden yapardım. Böyle işler için onun geziye gittiği zamanları kollardım.”

Geleneksel Mustafa İnan yurtdışında tedavi gördüğü hastahane hayatını kaybetti. Mustafa’nın bedeninin buzhaneye kaldırılması gerektiği bildirdi O’na hastahane yönetiminden. Ancak, Jale Hanım da geleneklerine bağlı bir kadındı. O’nun direkt buzhaneye kaldırılmasına karşı geldi “geleneklerimize göre onu yıkayacağız” diyerek kendi ritüellerini uyguladı. Ne var ki, imkanlar nisbetinde dini bir görevli bulmak mümkün olmadı. Sonunda oğulları Hüseyin babasını yıkayarak Türkiye’ye getirilmeye hazır hale getirdi.

Sosyal/Faal Mustafa İnan hiçbir zaman “masa başından kalkmayan” veya “daima çalışan adam” olmadı. O sosyal hayatını ve ilmi hayatını dengede götürmeyi bildi. “Mustafa İnan, ‘her şeyle uğraşan bir adam’dı”

Sinirli Mustafa İnan’ın mükemmeliyeçi karakteri O’nu zaman zaman sinirli yapıyordu. Oğlu Hüseyin babasını anlatırken “babam sadece bütün işlerin nasıl yapılacağını anlatırdı, bütün teorik esasları izah ederdi. İş pratiğe dökülünce yalnız bize emir verirdi ve bu emirlerin uygulanmasında küçük bir aksaklık olunca da sinirlenirdi. Onun aklından geçenleri sezemediğimiz için boyuna azar işitirdik.” Derdi.